

בס"ד. יום ב' דחג הסוכות, ה'תשכ"ו

(הנחה בלתי מוגה)

הללו את הוי' כל גוים שבחווהו כל האומים כי גבר עלינו חסדו ואמת הוי' לעולם גו'.¹ וצריך להבין,² מהי הנתינת טעם כי גבר עלינו חסדו, שבגלל זה יהללו הגוים את ה'. וגם צריך להבין מהו הכפל דהללו גו' כל גוים שבחווהו כל האומים, הללו ושבחווהו, גוים ולאומים,³ וגם בנתינת הטעם (כי גו') ישנו הכפל דגבר עלינו חסדו ואמת הוי' לעולם.

ב) ולהבין זה⁴ יש לבאר תחילה ענינו של חג הסוכות, שעליו נאמר הללו את הוי' כל גוים גו' [ובהקדים שיש כמה פירושים⁵ בנוגע לזמן שאודותיו מדובר בפסוק זה, וכיון שנמצאים בחג הסוכות, ידובר עתה לפי הפירוש שפסוק זה קאי על חג הסוכות],⁶ כי, בחג הסוכות היו מקריבים שבעים פרים, כנגד שבעים אומות העולם,⁷ ומצד זה מהללים את ה' (גם) כל הגוים כו'.

והענין בזה, דהנה, חג הסוכות קשור עם יום הכיפורים, כידוע⁸ שהסכך של הסוכה נעשה מענן הקטורת דיוהכ"פ (כי בענן אראה על הכפורת),⁹ והיו"ט דחג הסוכות הוא השמחה של בני מצד הסליחה והמחילה וכפרה דיוהכ"פ, להיותו עת רצון, שבו¹⁰ מאירים י"ג מדות הרחמים שאינן חוזרות ריקן¹¹ [לאחרי ההכנה ע"י כללות העבודה דחודש אלול, ימי הסליחות, ר"ה ועשי"ת. ולהעיר, שענין זה מתחיל כבר

(5) ראה שמור"ר פ"ח, ה. מדרש תהלים

עה"פ.

(6) ראה גם סה"מ תרכ"ו ע' רפט.

(7) סוכה נה, ב. תנחומא פינחס טז.

במדב"ר פכ"א, כד.

(8) ראה עטרת ראש שער יוהכ"פ כט, א

ואילך. לו, סע"א ואילך. אוה"ת סוכות ע'

אתשכב ואילך. המשך וככה תרל"ז פרק פד.

סה"מ תרנ"ז ע' קסב ואילך.

(9) אחרי טז, ב.

(10) ראה סידור עם דא"ח שער האלול

רכה, ג ואילך.

(11) ר"ה יז, ב.

(1) תהלים קיז.

(2) ראה רד"ה הללו את ה' במאמרי אדה"ז

תקס"ט (קה"ת, תשס"ה) ע' רפה. ועם הגהות

— אוה"ת סוכות ע' איתשנה. רד"ה הנ"ל

עת"ר (סה"מ עת"ר ע' רנט). תשל"א (תו"מ

סה"מ תשרי ע' קפו ואילך).

(3) ראה גם ילקוט חדש [אמשטילרדם,

תיט] בפ"ה הפסוקים סי' תקמא [ר, א] —

הובא באוה"ת שם. וראה מדרש תהלים

ויל"ש עה"פ.

(4) ראה גם ד"ה זה דיום שמח"ת שנה זו

(לקמן ע' 106).

בר"ח אלול¹², כדאיתא בלקו"ת¹³ שבאלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים. וכפשטות הדברים, שאמירת י"ג מדה"ר בפעם הראשונה (ויעבור ה' על פניו ויקרא גו'¹⁴) היתה ביום עלות משה ההרה¹⁵, שהוא ר"ח אלול¹⁶. אלא שבדאי יש הפרש גדול בין יוהכ"פ ובין אלול¹⁷, והיינו, שעיקר ושלמות הגילוי די"ג מדה"ר הוא ביוהכ"פ¹⁸, ואילו בחודש אלול ועשי"ת נעשית ההכנה להגילוי שיומשך ביוהכ"פ], והיינו¹⁹ לפי שי"ג מדות הרחמים הם רחמים רבים²⁰, שהם בלי גבול ומדה, ולכן נמשך מהם מחילת העוונות וטהרת החטאים. דהנה, יש מדות שע"פ השכל, כמבואר בתניא²¹ שחב"ד נקראו אמות ומקור למדות כי המדות הן תולדות חב"ד, ולכן הם כפי מדידת והגבלת השכל, היינו, שהמדה היא לפי ערך ההתבוננות כו', וכן הוא בבחי' המדות שבתורה, כמו להבדיל בין הטמא ובין הטהור גו'²², שזהו מה שנמשך ע"פ החכמה דוקא. וע"פ התורה הנה אין יסורים בלא עוון כו'²³. ומזה מובן, שכדי שתהי' מחילת העוון שלא ע"י יסורים, הרי זה דוקא מצד בחי' המדות שלמעלה מטעם ודעת, שזהו בחי' המדות שבכתר שלמעלה מהחכמה, וזהו ענין י"ג מדה"ר שעל ידם נמשכת סליחת העוונות, להיות נושא עון ועובר על פשע. והדוגמא לזה בעבודת ה' במדת האהבה, שיש ב' מיני אהבה, אהבה זוטא ואהבה רבה²⁴, אהבה זוטא היא האהבה שבאה ע"י התבוננות שכלית בגדלות הבורא, שעיי"ז מתעורר לבבו באהבה כו', ולכן נקראת אהבת עולם, כיון שבאה ע"י ההתבוננות בבחי' האלקות השייכת לעולם כו', והיא במדידה והגבלה כו'. אך יש גם אהבה רבה שלמעלה ממדידה והגבלה, כיון שאינה באה מצד השכל והטעם, אלא מצד התעוררות אה"ר העליונה, כמ"ש²⁵ אהבתי אתכם אמר הוי'. ומצד אהבה זו נעשה גם הענין דסלחתי כדברך²⁶ (שלא ע"י יסורים ועונשים ח"ו), ועד שזדונות נעשו לו כזכויות²⁷.

-
12) משנת חסידים מסכת אלול פ"א מ"ג.	א'תשסג ואילך).
סידור האריז"ל להר"ש מרשקוב בסדר כוונת	20) ראה גם סה"מ תרע"ח ע' כ.
ר"ח אלול בתחילתו. ועוד.	21) פ"ג.
13) פ' ראה לב, א.	22) שמיני יא, מז.
14) תשא לד, ו.	23) שבת נה, א.
15) שם, ד.	24) ראה ספר הערכים-חב"ד ח"א ע'תקח
16) פדר"א פמ"ו. הובא בטור או"ח ר"ס	ואילך. ע' תקסג ואילך. וש"נ.
תקפא.	25) מלאכי א, ב.
17) לשון הלקו"ת שם.	26) שלח יד, כ. וראה לקו"ש חכ"ד ע'
18) ראה גם אוה"ת שה"ש ח"ג ע' תתכו.	570. וש"נ.
19) בהבא לקמן — ראה מאמרי אדה"ז	27) יומא פו, ב.
שם (ע' רצ ואילך). אוה"ת סוכות שם (ע')	

והנה ידוע ש"ג מדה"ר (שנמשכים ביוהכ"פ) הם בחי' אורות מקיפים, וזהו שלאחרי המשכת י"ג מדה"ר ביוהכ"פ נמשך בחי' המקיפים בחג הסוכות (והיינו, שבחג הסוכות הרי זה עדיין בבחי' מקיף, ואח"כ בשמע"צ באה ההמשכה בפנימיות, שזהו הענין דשמיני עצרת, עצרת מלשון קליטה²⁸). ולאחרי שישנה המשכת המקיפים בחג הסוכות, אזי יכולים להקריב שבעים פרים כנגד שבעים אוה"ע, כפי שיתבאר לקמן.

ג) אך צריך להקדים תחילה מהו ענין הקרבת שבעים פרים כנגד שבעים אומות העולם בחג הסוכות דוקא, וכדאיתא במד"ר²⁹ שזהו כמשל המלך שעשה סעודה שבעת ימים וזימן כל בני אדם שבמדינה כו', דקאי על ע' השרים (של שבעים אוה"ע) שאותם מזמין המלך לסעודה כו', דלכאורה אין זה מתאים עם המבואר בזהר³⁰ אודות האושפיזין עילאין שבחג הסוכות, שהם אברהם יצחק ויעקב משה אהרן יוסף ורוד (או כסדר תולדותם: יעקב יוסף משה כו'³¹). וכותב הצ"צ (שהשנה היא שנת המאה להסתלקות-הילולא שלו) בא' ממאמריו (שנמצא בדפוס)³², שכבר הרגיש בזה הרמ"ז פ' אמור וז"ל, והשכל היטב שאין המשל הנזכר כאן דומה לשל חז"ל, כי שם הסועדים כל שבעה ימים הם ע' אומות, וכאן האושפיזין הם ז' צדיקים כו'. ומסיק הצ"צ, שבודאי שדברי שניהם אמת, שמזמנים הצדיקים הנ"ל שהם האבות משה ואהרן כו', וגם הסועדים הם ע' שרים, וא"כ צ"ל איך יבואו שני הבחי' אלו יחד.

ד) והענין בזה, דהנה ידוע ששרש ע' השרים הוא מבחי' ז' מלכין קדמאין דתהו, שמתו בשבה"כ ונפלו למטה בבי"ע, כמ"ש³³ ואלה המלכים גו' וימלוך גו' וימת גו', ומהן נתהוו למטה ז' מדות רעות דנוגה דעשי' רובו רע כו'³⁴, ובהם נבלע בחי' הטוב דסטרא דקדושה כו'. ועז"נ³⁵ והוצאתי את בלעז מפיו, היינו, להוציא את כל בחי' ניצוצי קדושה שבלעו החיצונים, כמ"ש³⁶ חיל בלע ויקיאנו. וכנגדם יש גם בקדושה

33) וישלח לו, לא ואילך. וראה עץ חיים שער הכללים פ"א. שער ח (שער דרושי נקודות) פ"ד. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ח"א ע' א ואילך. ובכ"מ.
34) ראה עץ חיים שער מג (שער ציור עולמות) בהקדמה להדרוש. ובכ"מ.
35) ירמי' נא, מד.
36) איוב כ, טו.

28) ראה פרי עץ חיים שער הלולב פ"ח.
לקרית שמע"צ פח, ד. צא, א.
29) תנחומא ובמדב"ר שבהערה 7.
30) אמור קג, ב.
31) ראה זהר ח"א רסא, סע"א. ח"ג שא, סע"ב. וראה "מעייני הישועה" (הוצאת תשמ"ח) ע' 71.
32) אוה"ת שם ע' א'תשנו. וראה גם סה"מ תרנ"ו ע' רעו ואילך.

שבעים נפש דיעקב, ששרשם הם ז' מדות דקדושה, כפי שכל מדה כלולה מיו"ד. וע"י נש"י שנכללים בשבעים נפש דיעקב, מתבררים ומתעלים ניצוצות הקדושה שנפלו בשבעים אוה"ע וע' השרים, ששרשם מז' מלכין קדמאין דתהו כנ"ל. וזהו גם מה שמשך הזמן הקצוב לעבודת הבירורים ע"י נשמת כל איש ישראל הוא שבעים שנה, כמ"ש³⁷ ימי שנותינו בהם שבעים שנה, כיון שכל הענינים שבנפש ובעולם, הם גם בזמן (שנה). ועפ"ז יובן ענין הקרבת ע' פרים כנגד ע' השרים בחג הסוכות, שזהו כדי להוציא מהם את ניצוצות הקדושה כו', ולכן הרי זה נעשה בחג הסוכות דוקא, לאחר סליחת העוונות ביוהכ"פ, כי, בירור הטוב שנבלע בע' השרים לא יכול להיות כל זמן שעדיין לא נמחלו עוונות בנ"י (שעל ידם נעשית יניקת החיצונים, שיתוסף כח בלעו"ז יותר ממה שנקצב להם מצד סדר ההשתלשלות ע"פ קו המדה כו'), שאז יש בהם עדיין תערובות טוב ורע כו', ורק אחרי שנמחלו עוונותיהם ביוהכ"פ, ונתרוממו ונתעלו למעלה בלי תערובות רע כלל וכלל, אזי יכולים לברר מע' השרים את בחי' הטוב שבהם. וע"ד מארז"ל³⁸ קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים.

אך עדיין צריך להבין סדר הקרבת ע' הפרים בחג הסוכות, שביום הראשון מקריבים י"ג פרים, וביום השני מקריבים י"ב פרים, וכך הולך ומתמעט מיום ליום, עד שביום השביעי מקריבים ז' פרים. והענין בזה, דהנה, כשם שבקדושה ישנם י"ג מדה"ר שלמעלה מהחכמה, שהם אורות מקיפים (כנ"ל ס"ב), כמו"כ יש כנגדם בלעו"ז י"ג מדות שלמעלה מהשכל, שהם בחי' המקיפים דקליפה. וזהו שמקריבים ביום הראשון י"ג פרים, כדי לברר את י"ג המדות שלמעלה מהשכל, מקיפים דקליפה, ולהעלותם בי"ג מדות העליונות כו'. ואח"כ מקריבים ביום השביעי ז' פרים, כדי לברר ז' המדות דקליפה שנולדים מהחכמה. וכאמור לעיל, שכל זה הוא דוקא אחרי הכפרה דיוהכ"פ, כאשר כאו"א מישראל נעשה מרוצה וחביב כו'³⁹, ולכן יש בכחו וביכלתו לפעול הבירור בע' השרים שמהם נמשכים שבעים אומות העולם, שכנגדם מקריבים שבעים הפרים בחג הסוכות, החל מי"ג הפרים שעל ידם נעשה בירור המקיפים דקליפה, ועד לשבעה פרים שעל ידם נעשה בירור ז' המדות דקליפה.

ועפ"ז יש לבאר ב' הענינים שבחג הסוכות, שקשור עם שבעים אומות העולם שכנגדן מקריבים שבעים פרים, וקשור עם האושפיזין

(37) תהלים צ, י.

כה.

(38) ב"מ קז, סע"ב. פרש"י בראשית ד, (39) ראה תניא אגה"ת פ"ב (צא, ב).

שהם האבות ומשה ואהרן כו', כי, גם ענין האושפיזין קשור עם הבירור של אומות העולם, כמו אושפיזא הא', אברהם אבינו, שגייר הרבה אנשים⁴⁰, ועסק בהכנסת אורחים גם לערביים⁴¹ וכה"ג, וכן הוא בנוגע לכל האושפיזין, שהם המבררים הבירורים שבאוה"ע שיוכללו באלקות כו'.

(ה) **וזהו** הללו את הוי' כל גוים גו', דכיון שע"י הקרבת ע' הפרים נעשה הבירור אצל אוה"ע, לכן הם מהללים ומשבחים את ה', כיון שנעשה אצלם בירור ועלי', שתמורת היותם קליפה המנגדת לקדושה, נעשו כמו קליפה שהיא שומר לפרי כו'⁴². וממשיך בכתוב כי גבר עלינו חסדו, היינו, שהטעם לכך שבנ"י יכולים לברר את אוה"ע (שאו גם הם מהללים את ה') הוא לפי שגבר עלינו חסדו, ביוהכ"פ, להיות סלחתי כדברך, שאז יכולים הם לברר גם את אוה"ע (כנ"ל ס"ד). ועוד פירוש בזה, שע"י בירור אוה"ע (עד שהם מהללים את ה') נעשה תגבורת השמחה והתענוג אצל נש"י, כמשל היוצא מבית השבי' שאז השמחה היא גדולה ביותר⁴³, וכמו"כ מצד בירור אוה"ע נעשית שמחה גדולה אצל בנ"י (גבר עלינו חסדו), ושמחה זו נמשכת על כל השנה כולה. ולאחרי בירור אוה"ע בחג הסוכות ע"י בחי' המקיפים די"ג מדה"ר ביוהכ"פ שנמשכים בחג הסוכות, נעשית הקליטה בפנימיות בשמע"צ (כנ"ל ס"ב), ואז מקריבים פר אחד איל אחד⁴⁴, כנגד ישראל בלבד, כמשל המלך שאומר לאוהבו בא ונגלגל אני ואתה²⁹, באופן שיהיו לך לבדך ואין לזרים אתך⁴⁵.

(45) משלי ה, יז. שמו"ר פט"ו, כג. וראה סד"ה ביום השמע"צ תרד"ע (המשך תער"ב ח"א ע' תלה). ריש וסוף ד"ה הנ"ל בסה"מ עת"ר ע' לה. ע' מד; תש"ד ע' 43. ע' 47; תש"ט ע' 69. ע' 73 (הא'); ה'שי"ת ע' 71. ע' 82.

(40) ב"ר פל"ט, יד. פרש"י לך לך יב, ה.
(41) ב"מ פו, ב.
(42) ראה של"ה יט, ב.
(43) ראה תניא פל"א.
(44) פינחס כט, לו.